

הודעה לעיתונות

פקס' 02-6521340 http://www.cbs.gov.il info@cbs.gov.il

יום שני ב' בטבת תשס"ח
11 בדצמבר 2007
238/2007

סקר חברתי 2006 - עמדות הציבור כלפי טיפול באנשים הסובלים מקשיי תפקוד

Social Survey 2006 - Attitudes about caring for people with functional difficulties

"מטפלים ללא תמורה כספית" - הוא הנושא המיוחד שנחקר בהרחבה בסקר החברתי 2006. הנושא המיוחד של סקר 2006 נועד לבחון היבטים שונים הקשורים לאוכלוסיית המטפלים בישראל. אדם ייחשב כמטפל בכל מקרה בו הוא עוזר, כלומר מבצע עבור אדם אחר הנזקק לכך, פעולות שהוא אינו יכול או מתקשה לבצע בעצמו, ללא תמורה כספית. האדם המקבל את הטיפול הוא בן משפחה או מכר, וזאת בשונה ממסגרת התנדבות בה אין בהכרח הכרות מוקדמת בין המתנדב לאדם לו עוזרים. העזרה הניתנת היא בטווח פעולות רחב, החל בטיפול אישי כגון הלבשה והאכלה, פעולות כגון עריכת קניות, סידורים ותשלומים וכלה בפעילויות פנאי משותפות כגון קריאת ספרים, צפייה בסרטים ועוד. מטרת הסקר היא לאסוף מידע תוך העמקה בנושא חברתי זה ולהציג מידע מסייע לקובעי מדיניות, כגון: היקף התופעה, פעולות שמבצעים המטפלים, הזמן המוקדש לטיפול, הוצאות כספיות, השלכות על השתתפות בשוק העבודה, תחושות לגבי טיפול, מניעים ועמדות בנושא. חשוב לציין כי הדגש בסקר הוא לבחון את אוכלוסיית המטפלים/עוזרים ולא את אוכלוסיית המטופלים/נוקקים.

- 30% מהאוכלוסייה הבוגרת בישראל מטפלים ללא תמורה כספית לפחות באדם אחד
- 46% סבורים כי המשפחה היא האחראית העיקרית לטיפול באנשים בגיל מבוגר הסובלים מקשיי תפקוד, 41% סבורים כי המדינה היא האחראית העיקרית.
- המדינה היא האחראית העיקרית לטיפול באנשים מוגבלים הסובלים מקשיים בתפקוד - כך סבורים למעלה ממחצית מהאוכלוסייה הבוגרת, 36% - המשפחה היא האחראית העיקרית.
- 25% מהציבור רואים במגורים בבית אבות או בדירור מוגן כמסגרת המגורים הטובה ביותר עבור אנשים בגיל מבוגר הסובלים מקשיי תפקוד.
- מחצית מאוכלוסייה הבוגרת תומכת בהעסקת עובדים זרים בתחום הסייעוד

כתבה: טלי דרור

לקבלת הסברים ניתן לפנות אל יחידת קשרי עיתונות בטל' 02-6527845, 050-6235124

כך עולה מנתוני הסקר החברתי שנערך על ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, זו הפעם החמישית, בחודשים ינואר-דצמבר 2006. בסקר רואיינו כ-7,300 תושבים בני 20 ומעלה בכל רחבי הארץ, המייצגים כ-4.4 מיליון איש בגילים אלה (לא כולל דיירי מוסדות טיפוליים, תושבים ישראלים אשר שהו בחו"ל למעלה משנה ברציפות בעת הסקר, דיפלומטים ועולים אשר עלו ארצה חצי שנה לפני מועד הראיון לכל המאוחר, ושכטי בדווים ואחרים המתגוררים מחוץ לישוב).

הסקר החברתי הוא סקר שנתי שוטף המספק מידע על תנאי החיים של האוכלוסייה הבוגרת בישראל ורווחתה, ובוחן את עמדות הפרטים בחברה לגבי היבטים שונים של חייהם. הסקר בנוי מנושאים קבועים כגון: תעסוקה, השכלה, מצב בריאות, נופש, חשיפה לעבריינות-הנחקרים מדי שנה ונושא מיוחד בכל סקר, הנחקר בהרחבה.

נתוני הסקר לשנים 2002-2005 זמינים במחולל לוחות המאפשר הפקת לוחות לפי בחירה, באתר האינטרנט של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה : <http://www.cbs.gov.il/Survey>.

עמדות הציבור כלפי טיפול באנשים הסובלים מקשיי תפקוד

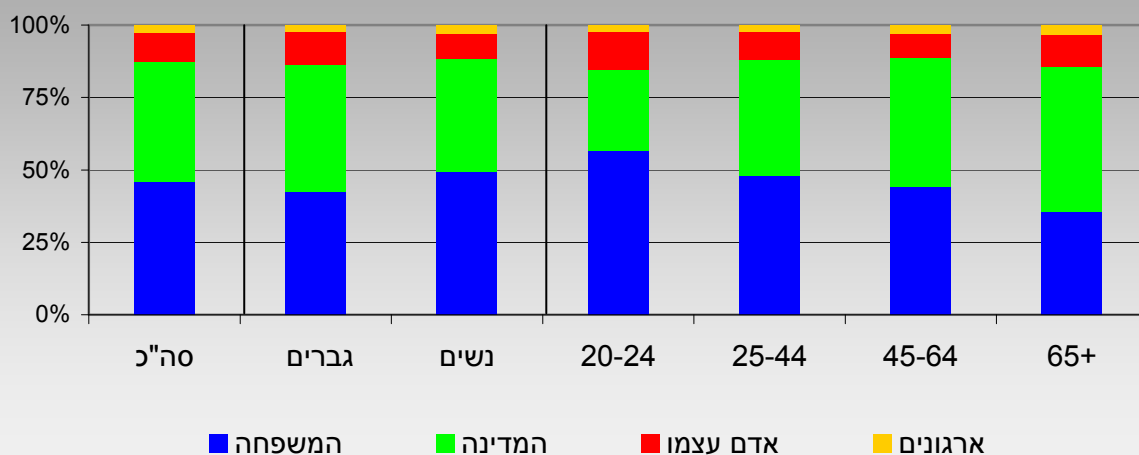
נבחנו עמדות הציבור (בני 20 ומעלה) באשר לטיפול באנשים הזקוקים לטיפול מסיבות של גיל גבוה, מוגבלות, מחלה או כל לקות אחרת. הנושאים שנבחנו היו: גורמי האחריות לטיפול באוכלוסייה הנזקקת, צורת התמיכה שהמדינה יכולה לספק, מסגרות מגורים לאנשים הסובלים מבעיות הנובעות מגיל מבוגר, מטפלים מועדפים וכדומה.

הוגדרו ארבעה גורמים העשויים להיות אחראים לטיפול באדם הזקוק לטיפול או עזרה: **המדינה, המשפחה, ארגונים קהילתיים והאדם עצמו.**

בחקירת הנושא נעשתה אבחנה באחריות לטיפול באנשים עם קשיי תפקוד בגיל מבוגר, לבין אחריות לטיפול באנשים הזקוקים לעזרה או טיפול עקב מחלה או מוגבלות שאינה נובעת מגיל מבוגר – כולל ילדים ונוער.

א. אחריות לטיפול באוכלוסיית האנשים בגיל מבוגר הסובלים מקשיים בתפקוד - 46% חשבו כי **המשפחה** היא האחראית העיקרית, 41% סברו כי **המדינה** היא האחראית, 10% חשבו כי **האדם עצמו** הוא האחראי והיתר (3%) סברו כי **ארגונים קהילתיים** הם אלו האחראים העיקריים לטיפול באוכלוסייה זו. גברים מייחסים אחריות גבוהה יותר **למדינה** (44%) לעומת נשים (38%), נשים מייחסות אחריות רבה יותר **למשפחה** (49%) לעומת גברים (42%). מידת האחריות שמייחסים **למדינה** עולה ככל שעולה **הגיל** לעומת מידת האחריות שמייחסים **למשפחה** היורדת ככל שעולה **הגיל** (תרשים 1).

תרשים 1 -
אחריות עיקרית לטיפול באדם הסובל מבעיות הנובעות מגיל מבוגר, לפי גיל ומין, 2006

14% מאלו שהכנסתם גבוהה¹ רואים את האדם עצמו כאחראי, 10% מבעלי ההכנסה הבינונית ו-8% מבעלי ההכנסה הנמוכה. ככל שעולה ההשכלה עולה מידת האחריות המיוחסת לאדם עצמו, 15% מבעלי ההשכלה האקדמאית רואים את האדם עצמו כאחראי עיקרי, בהשוואה ל-10% מבעלי תעודת בגרות או השכלה על תיכונית שאינה אקדמאית ו-7% מבעלי השכלה יסודית או תיכונית. מבין היהודים, 58% מהחרדים רואים את המשפחה כאחראית עיקרית לטיפול באדם הסובל מקשיים הנובעים מגיל מבוגר, 46% מהחילוניים ו-42% מהדתיים והמסורתיים.

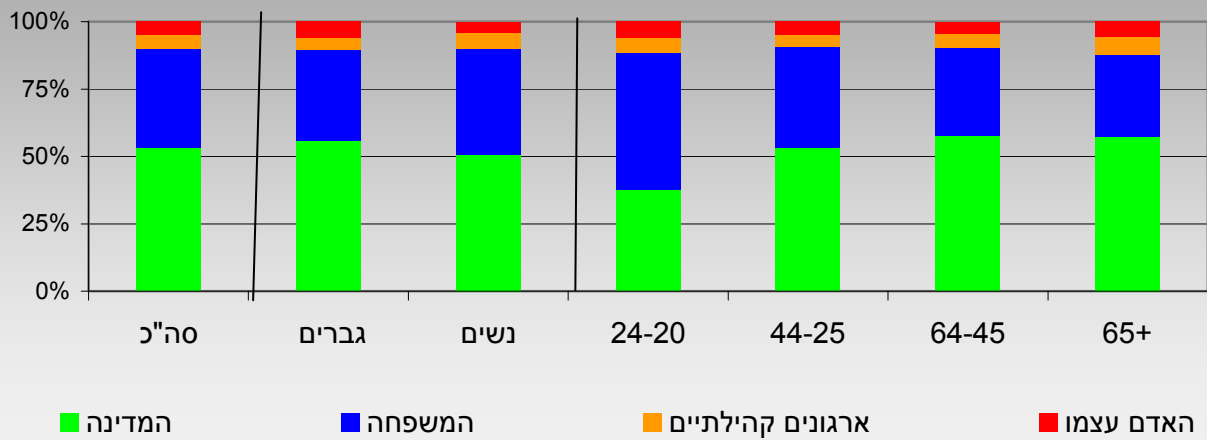
עמדות הציבור כלפי האחריות לטיפול דומות בין אלו המטפלים ללא תמורה כספית ואלו שאינם מטפלים כלל. עם זאת, בקרב המטפלים 43% מבין המטפלים בבן משפחה רואים במשפחה את האחראית העיקרית לטיפול בהשוואה ל-54% מהמטפלים באדם שאינו בן משפחה.

ב. אחריות לטיפול באנשים מוגבלים שקשה להם לתפקד באופן עצמאי - למעלה ממחצית (53%) חשבו כי המדינה היא האחראית העיקרית, 36% חשבו כי המשפחה היא האחראית העיקרית, 5% חשבו כי האדם עצמו הוא הגורם העיקרי ו-5% סברו כי ארגונים קהילתיים הם האחראים העיקריים. גברים מייחסים אחריות רבה יותר למדינה (55%) לעומת הנשים (50%). ככל שעולה הגיל כך מייחסים למדינה אחריות רבה יותר בהשוואה לאחריות של המשפחה (תרשים 2).

¹ הכוונה להכנסה ממוצעת לנפש במשק בית (ברוטו לחודש), אשר מבוססת על דיווח המרוויינים על טווח ההכנסה הכוללת ברוטו לחודש, של כל הגרים במשק הבית מכל המקורות: מעבודה, מפנסיה, מקצבאות, משכר דירה וכד', לפני ניכוי מס הכנסה ותשלומים לביטוח לאומי ומס בריאות. הכנסה זו מחולקת במספר הנפשות במשק הבית, ומוצגות בשלוש קבוצות: הכנסה נמוכה: עד 2,000 ש"ח, הכנסה בינונית: 2,001-4,000 ש"ח, והכנסה גבוהה: 4,001 ש"ח ומעלה.

תרשים 2 -

אחריות עיקרית לטיפול באנשים הסובלים ממחלה או מוגבלות, לפי גיל ומין, 2006

קיימים הבדלים במידת האחריות המיוחסת למדינה ולמשפחה בקבוצות אוכלוסייה שונות: 54% מהיהודים מייחסים למדינה אחריות עיקרית לטיפול, לעומת 45% מהערבים. 35% מהיהודים מייחסים למשפחה אחריות עיקרית לעומת 42% מהערבים. מבין היהודים, 47% מעולי 1990 ואילך מייחסים למדינה אחריות עיקרית.

ג. עמדות כלפי צורת התמיכה שהמדינה יכולה לספק לטיפול באנשים הזקוקים לעזרה או טיפול (לוחות 1 ו-2)

הוגדרו שלוש צורות תמיכה שהמדינה יכולה לספק עבור אנשים הסובלים מקשיי תפקוד הנובעים מגיל מבוגר, או אנשים הסובלים ממחלה או מוגבלות: הגדלת התמיכה הכספית, פיתוח שירותי רווחה ואפשרות להעסיק מטפל סיעוד. עבור אנשים הסובלים מקשיי תפקוד הנובעים מגיל מבוגר: 40% סברו כי הגדלת התמיכה הכספית היא צורת התמיכה החשובה ביותר, 31% חשבו שהקלה בהעסקת מטפל סיעודי היא צורת התמיכה העיקרית ו-26% חשבו כי הצורה העיקרית לתמיכה היא פיתוח שירותי רווחה. מבין אלו שסברו כי "הגדלת התמיכה הכספית" היא צורת התמיכה העיקרית, היו: בעלי הכנסה נמוכה (47%) חסרי השכלה (50%), חולים או נכים² (50%), ערבים (48%), אנשים שהם מטפלים ללא תמורה כספית (44%).

מבין האנשים המטפלים ללא תמורה כספית, ככל שזמן הטיפול עולה, כך עולה שיעור אלו החושבים כי הגדלת התמיכה כספית היא צורת התמיכה החשובה ביותר, לדוגמא, 31% מאלו המטפלים עד 4 שעות בשבוע לעומת 43% מאלו המטפלים יותר מ-20 שעות בשבוע.

² על פי הגדרה עצמית בשאלה על פעילות עיקרית

**לוח 1 - צורת התמיכה החשובה ביותר שהמדינה צריכה לספק
לאנשים הסובלים מקשיי תפקוד בגיל מבוגר (אחוזים)**

הקלה באפשרות להעסיק מטפל סיעודי		פיתוח שירותי רווחה		הגדלת תמיכה כספית		
אינם מטפלים	מטפלים ללא תמורה כספית	אינם מטפלים	מטפלים ללא תמורה כספית	אינם מטפלים	מטפלים ללא תמורה כספית	
31.1	33.5	28.9	22.0	40.0	44.5	סך הכל
						מין
						גברים
27.6	29.0	32.8	26.8	39.6	44.2	נשים
34.5	37.7	25.3	17.5	40.3	44.8	קבוצת גיל
						24-20
26.4	17.9	38.7	31.0	34.9	51.1	44-25
29.5	27.8	30.3	23.7	40.2	48.5	64-45
32.9	40.7	28.8	19.9	38.3	39.4	74-65
35.4	46.3	17.0	12.1	47.6	41.6	75 ומעלה
38.9	38.2	16.5	20.3	44.6	41.5	קבוצת אוכלוסייה
						יהודים ואחרים
31.4	35.1	29.3	22.9	39.3	42.0	מזה: יהודים
31.4	35.0	29.5	23.2	39.1	41.8	ערבים
29.6	25.0	26.6	17.7	43.8	57.2	

עבור אנשים הסובלים ממחלה או מוגבלות שאינה נובעת מגיל מבוגר: 35% בחרו בהגדלת התמיכה הכספית, 34% בחרו בפיתוח שירותי רווחה ו-29% בחרו בהקלה באפשרות להעסיק מטפל סיעודי.

**לוח 2 - צורת התמיכה החשובה ביותר שהמדינה צריכה לספק
עבור טיפול באנשים הסובלים ממחלה או מוגבלות (אחוזים)**

הקלה באפשרות להעסיק מטפל סיעודי		פיתוח שירותי רווחה		הגדלת התמיכה הכספית		
אינם מטפלים	מטפלים ללא תמורה כספית	אינם מטפלים	מטפלים ללא תמורה כספית	אינם מטפלים	מטפלים ללא תמורה כספית	
30.2	32.7	35.3	39.2	34.5	33.5	סך הכל
						מין
						גברים
27.9	35.1	38.7	38.3	33.4	29.0	נשים
32.3	30.5	32.2	40.1	35.5	37.7	קבוצת גיל
						24-20
27.5	41.2	44.6	34.7	27.9	17.9	44-25
28.7	34.0	37.9	42.5	33.4	27.8	64-45
30.8	31.6	33.0	36.4	36.2	40.7	74-65
35.2	24.5	26.0	44.1	38.9	46.3	75 ומעלה
36.7	22.7	21.2	38.7	42.1	38.2	קבוצת אוכלוסייה
						יהודים ואחרים
30.7	33.2	34.7	37.4	34.6	35.1	מזה: יהודים
30.6	33.3	35.2	37.3	34.2	35.0	ערבים
27.3	30.1	39.0	48.6	33.7	25.0	

סביבת המגורים המתאימה לאוכלוסייה המבוגרת אשר מתקשה לתפקד באופן עצמאי

60% העריכו כי הסביבה המתאימה ביותר לאדם המבוגר המתקשה לתפקד, היא **ביתו**, בהנחה שיש מי שיטפל בו, 13% סברו כי מגורים בבית בן משפחה היא האפשרות הטובה ביותר בקרב היהודים, ככל שעולה מידת הדתיות כך יורד שיעור המעריכים כי בית אבות או דיוור מוגן הוא הסביבה המועדפת לאלו הסובלים מבעיות תפקוד בגיל מבוגר, 14% מבין החרדים סברו כך, לעומת 21% מהדתיים ו-29% מבין המסורתיים והחילוניים. הערכה לגבי מסגרת המגורים הטובה ביותר משתנה בין המטפלים ללא תמורה כספית ואלה שאינם מטפלים ובקבוצות הגיל השונות (לוח 4).

לוח 3 – סביבת המגורים הטובה ביותר לאנשים בגיל מבוגר

שקשה להם לתפקד באופן עצמאי, אחוזים

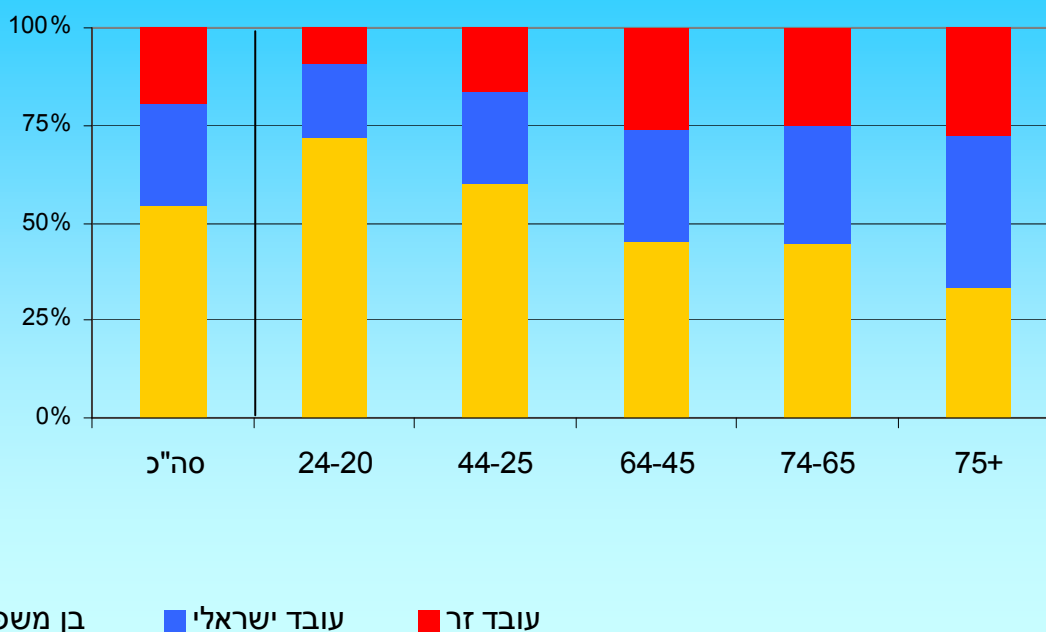
גיל	בבית אבות או דיוור מוגן	בבית שלו	בבית של בן משפחה	בבית אבות או דיוור מוגן	בבית שלו	בבית של בן משפחה	בבית שלו	בבית אבות או דיוור מוגן	בבית של בן משפחה
	כל האוכלוסייה			מטפלים ללא תמורה כספית			לא מטפלים		
סה"כ	25.4	59.6	13.1	20.9	66.8	12.3	28.1	58.1	13.9
24-20	25.3	49.0	24.5	16.3	62.2	21.5	29.0	45.0	26.0
44-25	25.7	56.7	16.1	17.2	65.4	17.4	29.3	54.7	16.0
64-45	27.5	62.4	8.0	25.2	68.1	6.7	30.0	61.0	9.0
65 ומעלה	20.7	70.5	5.9	22.8	71.7	5.5	20.7	73.2	6.0

מטפל סיעודי מועדף

הוצעו 3 חלופות לטיפול בבן משפחה הזקוק לעזרה או טיפול: **עובד ישראלי, עובד זר ובן משפחה**. 25% סברו כי **עובד ישראלי** הוא החלופה הטובה ביותר, 20% סברו כי **עובד זר** הוא החלופה הטובה ביותר ולמעלה ממחצית (53%) סברו כי **בן משפחה** הוא החלופה הטובה ביותר.

ככול שעולה הגיל כך עולה העדפה לעובד זר (9% בקרב בני 20-24 לעומת 16% בקרב בני 24-44 ו-25% בקרב בני 45 ומעלה), ויורדת העדפה לטיפול על ידי בן משפחה (תרשים 3).

**תרשים 3 -
מטפל סיעודי מועדף לבן משפחה, לפי גיל, 2006**

העדפה למטפל סיעודי משתנה בין קבוצות האוכלוסייה: בקרב הערבים 86% מעדיפים טיפול של בן משפחה לעומת 46% בין היהודים. בקרב עולי 1990 ואילך, 61% מעדיפים טיפול של בן משפחה.

תמיכה בהעסקת עובד זר

מחצית (50%) מהאוכלוסייה הבוגרת בישראל תומכת במידה רבה או רבה מאוד בהעסקת עובדים זרים בתחום הסיעוד. שיעור התומכים מהצעירים הוא הנמוך ביותר, רק 41% מהם תומכים בהעסקת עובדים זרים לסיעוד, קבוצת הגיל 64-45 היא הקבוצה בה מידת התמיכה היא הרבה ביותר (53%). בקרב הערבים - 12% תומכים בהעסקת עובדים זרים בתחום הסיעוד, ובקרב עולי 1990 ואילך - 39% תומכים. שיעור התמיכה עולה ככל שעולה רמת ההכנסה: אצל הגרים במשקי בית עם הכנסה חודשית לנפש נמוכה השיעור עומד על 36%, לעומת 54% אצל הגרים במשקי הבית עם הכנסה חודשית לנפש בינונית ו-70% אצל הגרים במשקי הבית עם הכנסה חודשית לנפש גבוהה.

לוח 4 – עמדות הציבור ביחס לטיפול באנשים בגיל מבוגר או באנשים מוגבלים, הסובלים מקשיי תפקוד, לפי קבוצת אוכלוסייה
Table 4 - Attitudes about caring for advanced age or disabled people who suffer from functional difficulties, by population group

	ערבים Arabs		יהודים Jews		כלל האוכלוסייה Total population		
	אחוזים Percentages	אלפים Thousands	אחוזים Percentages	אלפים Thousands	אחוזים Percentages	אלפים Thousands	
The factor that should have the main responsibility for people of advanced age who suffer from functional difficulties							הגורם עליו מוטלת האחריות העיקרית לטיפול באנשים בגיל מבוגר הסובלים מקשיים בתפקוד
The person himself	3.8	25.2	11.1	413.6	10.0	438.8	האדם עצמו
The family	50.7	332.0	45.3	1,681.6	46.1	2,013.5	המשפחה
The State	41.8	273.9	41.2	1,529.0	41.3	1,802.8	המדינה
Community organizations	3.7	24.1	2.4	90.5	2.6	114.6	ארגונים קהילתיים
The factor that should have the main responsibility for people with disabilities (not caused by advanced age)							הגורם עליו מוטלת האחריות העיקרית לטיפול באנשים מוגבלים הסובלים מקשיים בתפקוד
The person himself	2.0	13.0	5.5	205.0	5.0	218.0	האדם עצמו
The family	43.1	282.0	35.6	1,316.4	36.7	1,598.4	המשפחה
The State	45.3	296.5	54.6	2,018.5	53.2	2,315.0	המדינה
Community organizations	9.7	63.5	4.3	159.5	5.1	223.0	ארגונים קהילתיים
The most important form of support that the State should provide to people of advanced age who suffer from functional difficulties							צורת התמיכה החשובה ביותר שהמדינה צריכה לספק עבור אנשים בגיל מבוגר שקשה להם לתפקד באופן עצמאי
Enlarging financial support	48.2	315.3	40.1	1,464.1	41.3	1,779.4	הגדלת תמיכה כספית
Development of welfare services	23.7	155.2	27.4	999.8	26.8	1,155.0	פיתוח שירותי רווחה
Easing conditions for hiring home nursing help	28.1	183.7	32.5	1,187.5	31.8	1,371.2	הקלה באפשרות להעסיק מטפל סיעודי
The most important form of support that the State should provide to people with disabilities (not caused by advanced age)							צורת התמיכה החשובה ביותר שהמדינה צריכה לספק עבור אנשים מוגבלים שקשה להם לתפקד באופן עצמאי
Enlarging financial support	38.6	252.6	35.4	1,286.5	35.9	1,539.0	הגדלת תמיכה כספית
Development of welfare services	36.1	236.2	34.3	1,244.6	34.5	1,480.8	פיתוח שירותי רווחה
Easing conditions for hiring home nursing help	25.3	165.8	30.3	1,102.1	29.6	1,267.9	הקלה באפשרות להעסיק מטפל סיעודי
The best residential environment for a person of advanced age, who has difficulties in functioning independently, assuming that there is someone who can take care of him/her.							סביבת המגורים הטובה ביותר לאדם בגיל מבוגר שקשה לו לתפקד באופן עצמאי, בהנחה שיש מי שיטפל בו
In his/her home	55.9	366.0	61.6	2,263.6	60.7	2,629.6	בביתו
In the home of a family member	27.8	182.2	10.8	397.7	13.4	579.9	בבית של בן משפחה
In an old-age home or sheltered housing	16.3	106.9	27.6	1,014.0	25.9	1,120.9	בבית אבות או דיון מוגן
Preferred as home nursing help							מטפל סיעודי מועדף
Israeli worker	12.1	79.0	28.6	1,031.8	26.0	1,110.8	עובד ישראלי
Foreign worker	2.3	15.2	22.9	827.2	19.7	842.4	עובד זר
Family member	85.6	560.8	48.5	1,752.7	54.2	2,313.5	בן משפחה
Hiring foreign workers in the field of nursing in Israel							העסקת עובדים זרים
Support to a very great extent or great extent	11.9	78.0	56.5	2,122.1	49.9	2,200.1	תומכים במידה רבה או רבה מאוד